

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

31e JAARGANG

WOENSDAG 31 JULI 1946

No. 1525

COMMISSIE VAN REDACTIE:

N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries;
H. W. Lambers (Redacteur-Secretaris).

Adjunct-Secretaris: J. H. Lubbers.
Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

Abonnementsprijs van het blad, waarin tijdelijk is opgenomen het Economisch-Statistisch Maandbericht, franco p.p. in Nederland f 26* per jaar. Overzeesche gebiedsdeelen en buitenland f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar. Losse nummers 75 cent.

Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het blad gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

Adreswijzigingen op te geven aan de administratie.

Aangeteekende stukken aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-(W.).

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Tel. 69300, toestel 6).

BERICHT.

In verband met de bepalingen omtrent het papierverbruik telt dit nummer 12 bladzijden, ter compensatie van den meer dan normalen omvang van het speciale nummer van 24 Juli 1946.

INHOUD: Blz.

Eenige korte beschouwingen over wisselkoers, loonniveau en betalingsbalans in de naaste toekomst door A. Pfeifer	491
De Overheid als handelaar door Dr. J. F. Haccoü	493
Aanteekening:	
De toestand van de industrie in Japan	495
Geld- en kapitaalmarkt	497
Statistieken:	
Verkeer en vervoer in Nederland	497
Bankstaat	498

DEZER DAGEN

hebben de Nederlandsche staatsburgers hun stem uitgebracht als gemeentenaren. Het is gebleken, dat de beide gestalten elkaar vrijwel dekken. Gebrek aan belang-

stelling in gemeentelijke problemen of diep nationaal inzicht?

Niet alle gedaanteverwisselingen, en deze week is er rijk aan geweest, zijn zoo onemotioneel. Het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft Directeuren-Generaal laten vallen, als een krab zijn scharen. In België daarentegen moet de heer Spaak, om de departementen bezet te krijgen, een veelvuldigheid van vormen aannemen, die aan Proteus doet denken. Tot op heden heeft hij nog steeds in de onvezettelijkheid der anderen zijn Odysseus gevonden. In Frankrijk is wel een kabinet, doch één, dat eveneens tot merkwaardige bochten wordt gedrongen. De nieuw-uitgegane voorschriften tot loon- en prijsverhoging konden voor Frankrijk wel eens leiden tot, wat Hamlet noemde: „the Chameleon's dish: I eat the air, promise crammed”.

Meer kronkels dan ooit vertoont het probleem van het Beloofde Land. Zelfs een forsche gestalte als Minister Bevin is aangetast: hij moet rust nemen. Op de Maandag jl. geopende vredesconferentie, waarvan valt af te wachten, of zij zich zal vergenoegen met het toegedachte echo-effect, moest hij ontbreken.

Ook op het gebied van de luchtvaart hangt een, pijnlijke, verandering in de lucht. De Vereenigde Staten hebben zich teruggetrokken, voorloopig ten deele, uit de luchtvaart-overeenkomst, die einde 1944 te Chicago is gesloten. Het belang van deze stap is, dat zij daarmee — ook op dit terrein, dat door zijn nieuwigheid zooveel kans op een frische behandeling bood — teruggaan van de multilaterale naar de bilaterale verdragen. Kreeftengang.

Gemetamorphoseerd is in de Vereenigde Staten ook de prijsbeheersching teruggekomen. President Truman heeft den nieuwen vorm goedgekeurd, doch hem zijn instemming onthouden: hij acht deze wet visch noch vleesch. Er ligt echter althans iets ter tafel. Dat zal ook voor de Engelsche gezinnen gelden. De Engelsche minister voor voedselvoorziening heeft met Canada een overeenkomst afgesloten voor de levering van ten minste 160 miljoen bushels tarwe voor de komende twee jaren en 140 miljoen bushels voor de beide daaropvolgende jaren, tegen vastgestelde prijzen. De prijzen voor het eerste contractjaar liggen 30 pCt. beneden de Amerikaansche prijzen.

In een veelvuldig wisselende wereld blijft Canada een getrouw en verziend partner; aan de veranderlijkheid ontkomt men ook daar niet: de Canadeesche dollar is, evenals de Zweedsche kroon gerevalueerd. Doch tot wering van krachten van buiten, met het doel van binnen zichzelf te blijven.

Zichzelf blijven zal niet de UNRRA: het is uit de door de V.S., Canada en Groot-Brittannië uitgebrachte rapporten duidelijk geworden, dat deze instelling aan het einde van dit jaar zal moeten verdwijnen. De reden van bestaan zal dan waarschijnlijk niet zijn verdwenen. Er is echter beslist; men kan slechts, met Michael Arlen, besluiten: „Farewell, these charming people”.

◆ **Vacatures** ◆

Groot Concern
met afzet over de geheele wereld
zoekt

PROPAGANDA-LEIDER

Verlangd wordt een allereerste kracht van groote algemeene ontwikkeling en liefst universitaire opleiding, met uitgebreide praktische ervaring en tevens theoretische kennis op het gebied van INTERNATIONALE PROPAGANDA, bereisd, de moderne talen vloeiend sprekend, en in staat, omvangrijke, goed verantwoorde propaganda-campagnes te ontwerpen en in moeilijke omstandigheden met succes door te voeren.

Brieven met zéér uitvoerige inlichtingen, o.a. opleiding, ervaring, leeftijd, enz., worden ingewacht onder No. 118860, Advertentie-Bureau „Bolrek” Koningsplein 1, Amsterdam.

Bij het Algemeen Secretariaat der N.V. PHILIPS' GLOEILAMPENFABRIEKEN te EINDHOVEN kunnen geplaatst worden:

1. een

meester in de rechten

met enige jaren praktijkervaring;

2. een

drs. in de handelswetenschappen

met belangstelling voor juridisch-economische vraagstukken;

talenkennis vereischt, leeftijd 30—35 jaar.

Sollicitaties te richten aan: Afdeling Personeelzaken, Willemstraat 65, Eindhoven, onder motto „Secretariaat”.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V.

(DEVIEZENBANK)

Hoofdkantoor: Amsterdam

Kantoren in binnen- en buitenland

ALLE BANKZAKEN, o.a. FINANCIERING VAN
IM- EN EXPORTEN

Inlichtingen omtrent
HANDELS- EN BETALINGSVERKEER

Bemiddeling bij het zoeken van nieuwe zakenrelaties
in binnen- en buitenland (Contactbureau)

DE BANK

BELAST ZICH MET
HET VOLLEDIG
BEHEER VAN
VERMOGENS,
DESGEWENSCHT
IN OVERLEG MET
DEN CLIËNT

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**
200 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Heerengracht 320 - Amsterdam

Beheer en Adviesgeving
voor
**PENSIOENFONDSEN,
STICHTINGEN,
ONDERNEMINGEN
EN PARTICULIEREN**

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;

Drs. J. H. Gispén;

Mr. I. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;

Dr. F. Ph. Groeneveld;

A. C. Leeuwenburgh.

R. MEES & ZONEN

Ao 1720

Rotterdam, 's-Gravenhage, Delft, Schiedam
Vlaardingen, Amsterdam (alleen assurantiën)

BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN
BEZORGING VAN ALLE ASSURANTIËN

STORK

HENGELO

MODERNE
LAND- EN
SCHEEPS-
INSTALLATIES

gispén

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

SCHRIFTELIJKE CURSUS
VOOR MODERNE
BEDRIJFSADMINISTRATIE

Sinds 1942 de opleiding voor de zelf-
standige administratieve functie

Secretariaat: Beursgebouw - Kamer 321 - Rotterdam

Prospectus op aanvraag

EENIGE KORTE BESCHOUWINGEN OVER WISSELKOERS, LOONNIVEAU EN BETALINGSBALANS IN DE NAASTE TOEKOMST.

Nu er in de economische ontwikkeling van ons land wat meer tekening begint te komen en er ook statistisch wat meer over die ontwikkeling bekend wordt, lijkt het langzamerhand mogelijk iets nader in te gaan op de theoretische juistheid van den tegenwoordigen guldenkoers en eenige aandacht te schenken van koers, loonniveau en betalingsbalans in hun onderling verband.

C. A. Klaasse heeft in „E.-S.B.” van 8 November 1945¹⁾ een lans gebroken voor een hooger guldenkoers en daarbij de opmerking gemaakt, dat de devaluatie van den gulden tijdens den oorlog „wel uitermate geruischloos in haar werk is gegaan”.

Ook na dit artikel heeft men zich in de economische vakliteratuur met het vraagstuk van de juistheid van den huidige wisselkoers weinig ingelaten. Eerst in den laatsten tijd, nu aan dien koers wel niet meer te tornen valt en de aanpassing zich reeds goeddeels voltrokken heeft, is het vraagstuk meer de aandacht gaan vragen en is het gewoonte geworden den wisselkoers als te laag aan te duiden²⁾.

Wij meenen, dat het alsnog zijn nut kan hebben den tegenwoordigen koers met behulp van het ter beschikking staande statistisch materiaal op zijn doelmatigheid te toetsen en daaraan eenige beschouwingen vast te knopen over de ten nauwste met dien koers samenhangende hoogte van ons toekomstig loon- en prijspeil en over onze toekomstige betalingsbalans.

De tegenwoordige wisselkoers.

Den „juisten” koers zou men kunnen aanduiden als dien, waarbij de betalingsbalans met de geringst mogelijke aanpassing van het geldend loon- en prijspeil op den duur in evenwicht zal kunnen komen. Dit evenwicht zal kunnen intreden, wanneer de binnenlandsche kostprijzen van de typische uitvoerproducten, omgerekend tegen dien „juisten” koers, liggen onder, of althans niet boven, den prijs van die uitvoerproducten op de wereldmarkt. Die kostprijzen worden eenedeels bepaald door de loonkosten, anderdeels door de prijzen van binnenlandsche producten, die ook weer een loonquote bevatten en tenslotte door de prijzen van geïmporteerde goederen. In het algemeen gesproken maken de loonen viefweg het grootste deel uit van de kostprijzen der exportproducten van landen als Nederland en Engeland, en het mag daarom geoorloofd heeten het binnenlandsch loonpeil te beschouwen als in eerste instantie bepalend voor die kostprijzen.

Om den huidige guldenkoers, allereerst dien ten opzichte van de valuta van een land van gelijksoortige economische structuur, Engeland, te toetsen, zal ervan worden uitgegaan, dat er in 1939, dus in het laatste jaar vóór den oorlog, bij den toenmaligen pondenkoers en bij de toenmalige verhouding van de arbeidsproductiviteit in beide landen, tusschen het Engelsche en Nederlandsche geldloonpeil evenwicht bestond in dien zin, dat beide landen toen hun exportproducten tegen ongeveer denzelfden prijs op de wereldmarkt konden aanbieden. Intusschen hebben zich sinds 1939 zoowel de wisselkoers als de onderlinge verhouding van de arbeidsproductiviteit en de onderlinge verhouding van het geldloonpeil in beide landen gewijzigd.

Wat den wisselkoers betreft, de gemiddelde pondenkoers van 1939 kan waarschijnlijk, beïnvloed als hij was door

¹⁾ „Onze wisselkoers”, door C. A. Klaasse in „E.-S.B.” van 8 November 1945, blz. 209.

²⁾ Als illustratie noemen wij het artikel „Het gevaar van inflatie in Nederland”, van Prof. Goudriaan in „De Naamlooze Venootschap” van April 1946 en de in Mei gepubliceerde „Nota van de Zes”.

den dreigenden oorlog, minder goed als een evenwichtskoers worden gezien. Beter verantwoord lijkt het daarom den gemiddelden pondenkoers van 1938 ook nog voor 1939 als evenwichtskoers te beschouwen. Deze koers bedroeg 1 £ = f 8,89. De tegenwoordige koers is 1 £ = f 10,69, zoodat de gulden thans ten opzichte van het pond nog $\frac{1}{10,69} : \frac{1}{8,89} = 0,832$ van zijn vroegere waarde heeft.

Voor de wijziging in de onderlinge verhouding der arbeidsproductiviteit zijn moeilijk nauwkeurige cijfers te vinden. In Engeland zal de arbeidsproductiviteit ten naaste bij nog wel gelijk zijn aan die in 1939, al is het waarschijnlijk, dat met het herstel van den vrede-toestand de normale zeer langzame stijging in de arbeidsproductiviteit weer voortgang zal hebben. De Nederlandsche arbeidsproductiviteit is zonder twijfel t.o.v. 1939 belangrijk gedaald. Klaasse schatte de arbeidsproductiviteit in zijn meergenoemde artikel op 50 pCt. tot 74 pCt. van het vooroorlogse peil in 1946 en op 74 pCt. tot 100 pCt. in 1947. Gezien de jongste ontwikkeling lijkt een stijging van 65 pCt. tot 75 pCt. in 1946 en van 75 pCt. tot 90 pCt. in 1947, waarbij het vooroorlogse peil eerst in 1948 bereikt zal worden, de meest waarschijnlijke veronderstelling.

Tenslotte de wijzigingen in het loonpeil t.o.v. 1939. De stijging in de loontarieven in Engeland was in November 1945 te stellen op 53 pCt. vergeleken bij October 1939³⁾, maar de marge tusschen de werkelijke verdiensten en die loontarieven is er, tengevolge van allerlei gedurende den oorlog gegeven toeslagen, waarvan een deel ook in vredes-tijd gehandhaafd zal blijven, hooger dan voor den oorlog⁴⁾, zoodat thans een stijging van de werkelijke loonen t. o. v. 1939 met minstens 65 pCt. kan worden aangenomen. Het indexcijfer van het C.B.S. voor het Nederlandsche loonpeil (nijverheid en landbouw) bedraagt thans 169 (Mei 1939 = 100).

Als A de verhouding voorstelt tusschen de Nederlandsche en de Engelsche arbeidsproductiviteit, beide t. o. v. 1939, op een bepaald tijdstip, zal er „evenwicht” zijn bij dien koers, waarbij de gulden een pondenwaarde heeft van: $\frac{165 \times A}{169} \times$ die van 1939. Anderzijds zouden de Nederlandsche geldloonen bij den tegenwoordigen pondenkoers, opdat er „evenwicht” zou blijven bestaan, een peil mogen bereiken van: $\frac{165 \times A}{0,832} \times$ het peil van 1939.

Men zou de eerste uitkomst als „evenwichtskoers”, de tweede als „exportloonplafond” kunnen aanduiden en de waarden van beide grootheden bij verschillende waarden voor A in de volgende tabel kunnen samenbrengen:

	Arbeidsproductiviteit				
	65 %	75 %	85 %	90 %	100 %
„Evenwichtskoers” in f per £	f 14.01	f 12.14	f 10.69	f 10.12	f 9.11
„Exportloonplafond” (1939 = 100)	129	149	169	178	198

Naarmate onze arbeidsproductiviteit stijgt, wordt de guldenkoers, die nog juist evenwicht zou waarborgen, hooger en stijgt het peil tot hetwelk de binnenlandsche geldloonen bij den tegenwoordigen koers zouden mogen stijgen, zonder dat de Nederlandsche kostprijzen boven het Engelsche peil zouden komen te liggen. Bij een arbeidsproductiviteit van ongeveer 85 pCt. zou ons tegenwoordige geldloonpeil bij den huidige koers juist in evenwicht zijn met het Engelsche. Dit arbeidsproductiviteitspeil zal bij onze veronderstellingen pas in de eerste maanden van het jaar 1947 bereikt worden. Alvorens hieruit een conclusie t. a. v. de juistheid van den wisselkoers

³⁾ „The Economist”, 9 Februari 1946.

⁴⁾ „The Times”, 5 Februari 1946.

te trekken, moet eerst nog op een ander aspect van de toekomstige ontwikkeling worden gewezen.

Wordt voor de in de naaste toekomst te volgen loon- en prijspolitiek als richtsnoer aangenomen, dat het loonpeil in elk geval niet boven het „exportplafond” mag stijgen, dan zal het bij een geleidelijke stijging van de arbeidsproductiviteit mogelijk zijn verschillende wegen te volgen, die alle leiden tot de met die stijging der arbeidsproductiviteit corresponderende verhooging van het reële loon:

1. de loonen te laten stijgen en de kosten van levensonderhoud constant te houden;

2. de loonen constant te houden, doch de kosten van levensonderhoud te doen dalen;

3. een tusschenweg: de gestegen arbeidsproductiviteit zoowel in langzaam stijgende geldloonen als in langzaam dalende kosten van levensonderhoud tot uitdrukking te brengen. In het eerste geval zou voor den evenwichtstoestand (waarbij dus de arbeidsproductiviteit weer 100 pCt. van de buitenlandsche bedraagt), bij den huidige wisselkoers en bij het thans in het buitenland geldende loon- en prijspeil, met een Nederlandsch loonniveau van ongeveer 198 pCt. van dat van 1939 gerekend moeten worden, in het tweede geval met één van 169 pCt. en in het derde geval met een niveau, dat daartusschen ligt. Daarbij dient dan te worden opgemerkt, dat bij opheffing der tegenwoordige subsidies op het levensmiddelenpakket deze grenzen practisch onvermijdelijk iets hooger zouden komen te liggen en dat ook een algemeene stijging van het buitenlandsch loon- en prijspeil een evenredige verhooging van die grenzen tot gevolg zou hebben.

Welk van deze alternatieven men in de toekomst zal moeten kiezen, is van velerlei factoren afhankelijk. Allereerst is daar de vraag, welke van deze mogelijkheden met den minsten weerstand verwezenlijkt zal kunnen worden. Waarschijnlijk zou de eerste uit dit oogpunt de „gemakkelijkste” weg zijn. Anderzijds kunnen er voor de andere mogelijkheid rationeeler argumenten worden aangevoerd: De noodzakelijkheid om een grootere (beheerschte) inflatie, dan absoluut onvermijdelijk is, te voorkomen, pleit er voor, de oplossing te zoeken langs den tweeden weg of langs een weg, die dicht bij dien tweeden ligt. Elke inflatie immers brengt een aantal moeilijk te corrigeeren onrechtvaardigheden mede. Het kortelings tegen een beheerschte inflatie naar voren gebrachte argument, dat bij een sterk gestegen prijspeil voor het bedrijfsleven de moeilijkheid dreigt, dat het straks, wanneer zijn vermogensaanwas door de vermogensaanwasbelasting zal zijn wegbelast, nieuwe credieten noodig zal hebben om de vernieuwing van zijn productie-apparaat te financieren, behoeft o.i., mits de besparingen uit het loopende productieproces, via de banken en via institutioneele beleggers en Herstelbank, consequent aan het bedrijfsleven ter beschikking worden gesteld, naarmate vervangingskapitaalgoederen uit dat proces ter beschikking komen, geen groot gewicht in de schaal te leggen.

Intusschen lijkt het gewenscht bij de keuze uit de bovengenoemde alternatieven ook nog op een anderen factor te wijzen, die in de discussie over deze problemen nog niet steeds de plaats heeft gekregen, die hij o.i. verdient. Het moet n.l. van het grootste belang worden geacht, ervoor te waken, dat niet alleen het peil onzer geldloonen, gegeven de wisselkoers en de arbeidsproductiviteit, het „exportplafond” niet overschrijdt, maar ook, dat dit peil een eindweegs onder dat „exportplafond” blijft, zulks met het oog op het feit, dat een vergroting van onzen uitvoer het gat, dat de oorlog in onze betalingsbalans heeft geslagen, zal moeten compenseeren en deze vergroting alleen mogelijk zal zijn, als wij onze uitvoeraanbiedingsprijzen aanzienlijk kunnen verlagen. Wij zullen dit argument hieronder nog nader preciseerd. Voor het oogenblik zij erop gewezen, dat ook dit argument leidt tot aanbeveling van den weg van het zooveel mogelijk

constant houden van het geldloonpeil en het doen dalen van de kosten van levensonderhoud, naarmate de arbeidsproductiviteit stijgt. Daarnaast moet worden vastgesteld, dat dit argument tevens impliceert, dat er bij den tegenwoordigen wisselkoers en het huidige loonpeil, ook als de arbeidsproductiviteit het peil, van 85 pCt. bereikt, nog geen werkelijk evenwicht is. Pas als ze een belangrijk stuk daarboven komt, wordt het mogelijk met een lagere exportprijs te komen en zoo de betalingsbalans in evenwicht te brengen. Deze beschouwingswijze maakt ons dus tegenstanders van de door Klaasse bepleite verhooging van den guldenkoers. Volgens hem zou men den wisselkoers moeten bepalen „op een niveau, overeenstemmend met loon en normaal peil der arbeidsproductiviteit, en zoo noodig tot aan het herstel van dat normale peil exportsubsidien (moeten) geven, waarvan de kosten gedekt kunnen worden uit de belasting van importen”. Inderdaad zou de hier aanbevolen politiek tot gevolg hebben, dat een deel van de bij handhaving van den tegenwoordigen wisselkoers noodzakelijke, en in feite reeds plaatsgehad, hebbende, stijging van het loon- en prijspeil achterwege zou kunnen blijven. Maar men dient zich te realiseeren, dat men niet zou mogen volstaan met het geven van tijdelijke exportsubsidies, totdat de normale arbeidsproductiviteit is hersteld. Ook daarna zouden de exportsubsidies gehandhaafd moeten worden om de exportindustrie in staat te stellen tegen lagere prijzen aan te bieden, om zoodoende meer te kunnen uitvoeren en een in totaal grootere som aan buitenlandsche betaalmiddelen uit dien uitvoer te verkrijgen. Dergelijke permanente exportsubsidies komen ons, alleen reeds om psychologische redenen, als ongewenscht voor. De noodzakelijke marge tusschen de binnenlandsche en buitenlandsche exportkopprijzen is beter te bereiken door den wisselkoers niet te verhoogen en de geldloonen ook bij stijgende arbeidsproductiviteit en stijgende reële loonen zooveel mogelijk constant te houden.

Exportprijspeil en betalingsbalans in de naaste toekomst.

Thans nog een nadere precisering en uitwerking van het in het voorgaande gegeven argument.

Vergelijkt men de betalingsbalansen, zooals die er in de komende jaren waarschijnlijk zullen uitzien, met die van 1938, dan zal men o.a. — om er maar eens eenige te noemen — zeer globaal de volgende veranderingen kunnen constateeren:

1. Nederland zal op de gedurende de oorlogs- en opbouwperiode opgenomen en nog op te nemen buitenlandsche credieten rente en aflossing aan het buitenland moeten betalen en de rente van geliquideerd en nog te liquideeren bezit in het buitenland moeten derven.

2. Duitschland valt voorloopig uit als afnemer en als leverancier. Nederland zal het vroeger aldaar gekochte, dat deels met onze exporten, deels met de opbrengst van onze beleggingen en deels met de saldi in het betalingsverkeer met derden werd betaald, thans voorloopig grootendeels elders moeten koopen en daartoe minstens buitenlandsche betaalmiddelen noodig hebben ten bedrage van den vroegeren export naar Duitschland.

3. De inkomsten uit Indië (opbrengst van beleggingen, pensioenen, verlooftractementen, directiekosten van Indische ondernemingen, scheepvaart op Indië) zullen in de eerstkomende jaren zeker, maar waarschijnlijk ook op den duur, belangrijk minder bedragen dan vroeger.

Een ruwe becijfering leerde ons, dat onze vooroorlogse uitvoer van goederen en diensten met 30 à 35 pCt. zou moeten toenemen om deze „gaten” in de betalingsbalansen van de eerstvolgende jaren te kunnen stoppen, waarbij dan nog is afgezien van het feit, dat voor dien vergrooten uitvoer grootere invoeren noodzakelijk zouden zijn, die ook weer betaald zouden moeten worden.

Is een zoodanige vergroting van den export een kwestie van het vinden van nieuwe afzetgebieden en het inten-

siever bewerken van vroegere? Zeker niet uitsluitend. Nederland zal ook tegen lagere prijs moeten aanbieden om een grooteren afzet te bereiken en het totaalbedrag der uitvoerwaarde hooger te brengen. Hoe groot die prijsverlaging zal moeten zijn, is afhankelijk van de elasticiteit van de buitenlandsche vraag naar Nederlandsche uitvoerproducten. Men is geneigd oppervlakkig te denken, dat deze elasticiteit, in verband met het kleine aandeel van den Nederlandschen export in het totale aanbod op de wereldmarkt, betrekkelijk groot moet zijn en dus uit een kleine prijsverandering weer een groote verandering in de afgezette hoeveelheid zou resulteeren. Er wordt nogal eens vergeten, dat onderzoekingen van de laatste jaren hebben aangetoond, dat het tegendeel het geval is. De eerste dezer onderzoekingen⁵⁾ houdt zich bezig met de elasticiteit van de vraag naar den Nederlandschen uitvoer en vervolgens met die naar een aantal speciale Nederlandsche uitvoerproducten op bepaalde buitenlandsche markten. Voor de vraag naar de meeste dezer producten werd een elasticiteit in de buurt van 2 gevonden, een betrekkelijk lage waarde dus. Een nader onderzoek⁶⁾, waarin ook de vraag naar de uitvoerproducten van de andere landen werd betrokken, bevestigde dit resultaat: een hooge elasticiteit bleek ook voor andere landen uitzondering. Slecht georganiseerde markten zijn regel, monopolioide posities normaal. Slechts voor de vraag op goed georganiseerde markten van volkomen gestandaardiseerde producten, zooals de internationale tarwe- en katoenmarkt, bleek de elasticiteit belangrijk hooger.

Voor ons probleem beteekent dit dus, dat in het algemeen met een prijsdaling van x pCt. slechts een uitvoer stijging van $2x$ pCt. is te bereiken en dat dus de waarde van den uitvoer (hoeveelheid $\times$ eenheidsprijs) met een nog geringer percentage dan $2x$ toeneemt. Om het gestelde doel te bereiken zal het derhalve gewenscht zijn een marge onder het eigenlijke „exportloonplafond” te scheppen van een orde van grootte van 20 à 30 pCt.

⁵⁾ Drs. A. PFEIFER.

⁶⁾ „De Nederlandsche Conjunctuur”, Speciale Onderzoekingen No. 1, „De invloed van het prijsniveau op den uitvoer”, Juni 1939.
⁷⁾ „Maandschrift C.B.S.”, Mei—Juni 1943, Art.: „Verdere metingen van de vervangingselasticiteit”.

DE OVERHEED ALS HANDELAAR.

Het experiment vernietigt Liverpool.

Het centrale vraagstuk.

In Groot-Brittannië is een experiment ondernomen, dat in een tijd als dezen wel meer dan gewone belangstelling moet trekken. Op de katoenmarkt toch, aldus heeft de Engelsche Regeering beslist, zal in de toekomst de inkoop der ruwe katoen voor de spinnerijen door een overheidsinstantie worden verricht, zoodat de particuliere handel voor het binnenland zal worden terzijdegesteld. Het is in een gedachtensysteem, zooals door Labour wordt gehuldigd, volkomen logisch, dat men tot dergelijke experimenten komt. Hangende de beslissing en daarna zijn vele pennen in beweging gebracht om het voor en tegen te verkondigen. De tegenstanders hadden de geschiedenis mede, de voorstanders konden zich, behalve op de oorlogsomstandigheden, alleen maar beroepen op verwachtingen en dan nog grotendeels op negatieve, nl. dat het nieuwe systeem even economisch en niet duurder zou zijn. Een zwakke basis om met één enkele pennestreek een einde te maken aan een historischen groei. Het merkwaardige in deze argumentatie is, dat het allesbeheerschende feit buiten geding is gebleven. Het lag toch zoo voor de hand om juist dit kritisch te bekijken. De Minister voor overzeeschen handel, Marquand, heeft op den groei van de bedrijfseenheden van de producenten en spinnerijen gewezen, maar merkwaardigerwijze heeft hij geen aandacht besteed aan de bedrijfseenheden, waar het in deze nu

juist om gaat, nl. die van den handel. Dit is het centrale vraagstuk en een bevredigend antwoord op de vraag, of de bedrijfseenheid van den handel even expansief, wellicht expansiever is dan die van de overproductie of bewerkingsindustrie, zal ons ook omtrent de juistheid van de genomen beslissing voorlichten. Immers, het vraagstuk, dat hier aan de orde is, bestaat in feite uit twee afzonderlijke problemen, nl. 1°. is terzijdestelling van den handel in ruwe katoen te Liverpool mogelijk resp. wenschelijk en 2°. is er verbetering te brengen in het systeem van uitschakeling van het prijsrisico.

Terzijdestelling van den handel in ruwe katoen mogelijk resp. wenschelijk?

Het eerste vraagstuk is uiteraard het belangrijkste. Nu is dit vraagstuk, naar het ons voorkomt, niet voor den geheelen handel — evenmin trouwens als voor het overige bedrijfsleven — uniform op te lossen. De principiele vraag, welke hier eigenlijk moet worden beantwoord, is, of de leiding in den handel even expansief is als in bepaalde groote industriele bedrijven. Met andere woorden, of ook in den handel de typische arbeid van den leider op dezelfde wijze kan worden gedifferentieerd. Deze vraag kan niet voor alle geleidingen van den handel op dezelfde wijze worden beantwoord. Beperken wij ons daarom hier tot dien groothandel in ruwe katoen, waarom het in casu gaat.

Wendt men zich tot de praktijk, dan ziet men het opvallende feit, dat op dit gebied de concentratie zich lang niet in dien vorm heeft voorgedaan als in het industriele bedrijf. In den handel in ruwe katoen te Liverpool waren nog niet minder dan ongeveer 200 zelfstandige firma's werkzaam. Gezien de hoeveelheid katoen, welke te Liverpool omging, wijst dit ongetwijfeld op groote gemiddelde omzetten per firma, maar het feit, dat de concentratie niet verder is gegaan, moest toch reeds te denken geven. En indien wij den blik naar elders richten, dan zien wij ook daar hetzelfde verschijnsel; nergens treffen wij in den groothandel op dezen trap in de bedrijfskolom die mate van concentratie aan, aan welke wij elders in dezen tijd gewoon zijn.

Hier nu ligt dan ook het werkelijke vraagstuk. Waarom zien wij in den groothandel niet die mate van concentratie, welke wij elders wel waarnemen? Het antwoord hierop ligt o.i. hierin, dat de functie van den leider anders ligt. In dezen groothandel toch is de differentiatie van de specifieke leiderseigenschappen niet in die mate mogelijk als elders. Integendeel, onverbreekelijk daarmee blijven bepaalde „technische” eigenschappen — technisch in tegenstelling tot economisch — verbonden.

Deze „technische eigenschappen” zijn zoowel kennis van het bijzondere reservoir, waaruit moet worden geput, dus de landen van oorsprong met betrekking tot de katoen, als kennis van het product zelf en de specifieke eigenschappen der verschillende soorten, variëteiten en gradeeringen en tenslotte kennis — en een zeer grondige — van de verschillende afzetmogelijkheden, de wenschen en hoedanigheden van de afnemers. De specifieke leiderseigenschappen nu zijn zoodanig met de „technische” kwaliteiten verbonden, dat een differentiatie hier niet mogelijk is, omdat beide zijden der leidersbezigheid een onverbreekelijk geheel vormen. Immers, de leiding is alleen mogelijk in het kader van de technische kennis. Vandaar ook, dat de leiding veel minder expansief is en dat wij op dit gebied niet dien geweldigen groei der bedrijfseenheden en die mate van parallelisatie waarnemen, welke wij elders aantreffen. Integendeel, de technische kennis eischt zooveel van de concentratie, dat hier grenzen worden geschapen. Het feit, dat van regeeringszijde werd aangevoerd, nl. dat in de productielanden de classificatie en het certificaatwezen groote vorderingen maakt, resp. reeds in de Vereenigde Staten een grooten graad van perfectie heeft bereikt, moge ongetwijfeld waar zijn,

een feit blijft het, dat een classificatie van een partij als „strict middling inch staple” niet wil zeggen, dat deze volkomen identiek is met alle andere partijen „strict middling inch staple”. Integendeel, er blijven kleine verschillen, kleine gradaties bestaan, die juist voor de spinnerijen van beteekenis zijn. Uiteraard geldt dit nog in sterker mate voor de andere productiegebieden, waarin de standaardisering nog niet zoover is voortgeschreden. Vandaar ook, dat de spinnerijen veelal wenschen te zien, wat zij koopen en vooral naarmate hun gafens aan bijzondere eischen moeten voldoen, zullen zij ook kieskeuriger worden bij de keuze van de grondstof. Hiermede is zeker niet in strijd. — een ander argument der Regeering —, dat bepaalde spinnerijen in de productielanden zelf hun opkoopkantoren hebben. Dit kan verband houden met den aard van het productieproces en bijzondere capaciteiten van hun opkoopters, maar juist met betrekking tot den handel mag hieraan nooit een argument worden ontleend om te zeggen, dat daarmede zou zijn aange-toond, dat de handel overbodig is geworden.

Liverpool is een zgn. „merchants' market” — evenals Bremen, Le Havre en Barcelona vóór den oorlog —, d.z. markten, welke kooplieden van de verschepers in hoeveelheid balen katoen koopen om deze daarna te classificeren, dus te sorteeren, en dan als „even-running” partijen, welke aan de behoeften der spinnerijen voldoen, weer in de zgn. „spinners' markets” te verkoopen. Ongetwijfeld is de rationalisatie voortgeschreden, maar zulks wil niet zeggen, dat daardoor het mechanisme van dezen handel overbodig zou zijn geworden.

Indien men de feitelijkheid voor oogen houdt, dan zijn alle gebruikte argumenten secundair. Het argument toch, dat tijdens den oorlog de centrale inkoop een groot succes zou zijn geweest — waartegenover door de tegenstanders wordt gewezen op de slechte kwaliteit der gekochte katoen en de slechte spinresultaten —, gaat ook zonder het tegenargument al niet op, omdat men in oorlogstijd andere kwaliteitseischen stelt en omdat juist in deze jaren Lancashire niet moest voldoen in concurrentie met elders aan de kwaliteitseischen der afnemers — hetgeen veel grootere eischen aan de kwaliteit der grondstoffen stelt —, maar eenvoudig zoo goed mogelijk de behoeften moest trachten te bevredigen.

Uiteraard worden ook economische voordeelen in het geding gebracht: de centrale inkoop zal leiden tot een prijs, welke de spinnerijen zal veroorloven te concurreeren met haar buitenlandsche concurrenten, omdat deze prijs beneden den marktprijs zal liggen. Aanvankelijk luidde de mededeeling van Sir Stafford Cripps, dat de inkoop tenminste even economisch zou geschieden, later, dat hij niet duurder zou zijn, thans, dat hij beneden den marktprijs zal liggen. Daaraan wordt gekoppeld — en zulks moet ook —, dat er steeds gezorgd zal worden voor voldoende aanbod en voorraden; immers, daardoor wordt voorkomen, dat de Regeering in een dwangpositie zou komen, waardoor de inkoop ongetwijfeld duurder zou worden. De toelichting van het waarom is niet, dat de Overheid een betere inkoopster is dan de particuliere handel; het zou in het licht der ervaring overal ter wereld te simplistisch zijn om dit te stellen. De argumentatie wordt gezocht in de voordeelen van den inkoop in het groot. Doch deze argumentatie is zwak, zool niet onjuist. Immers, de positie wordt thans zoo, dat een meer volkomen concurrentie op de markten der productielanden wordt vervangen door een onvolkomen en dat dan de inkooppolitiek van den monopoloiden inkoopster ongetwijfeld — door optreden of onthouding — invloed op de markt en den marktprijs kan oefenen. Maar de ervaringen bij de thee te Londen en de rubber in de Vereenigde Staten weerspreken, dat daardoor op markten van agrarische producten — behoudens in gevallen, waarin er een onweerhoudbare verkoopdrang bij oerproducenten bestaat — beneden den marktprijs kan worden gekocht.

De marktprijs kan worden gedrukt, maar allen kunnen dan tegen dien prijs koopen; wellicht kan met een enkelen grooten producent een voordeelig contract worden gesloten, wellicht ook kan een enkele schakel in het land van productie worden overgeslagen, maar dan toch alleen door eigen schakels daarvoor in de plaats te stellen. En dan bestaat bij katoen, wat den prijs betreft, nog steeds het feit, dat de kwaliteit „middling”, en dus de prijsverhouding der andere kwaliteiten tot deze en onderling, eerst geleidelijk in den loop van het seizoen ontstaat¹⁾, zoodat men niet alleen een groote mate van technische kennis, maar ook — en temeer, indien men zelf, zooals in casu, het prijsrisico wil dragen — een groote kennis van de markt als geheel moet hebben. De vele kooplieden zullen hierbij ongetwijfeld fouten maken, maar de kans, dat een foutief inzicht van een monopoloiden inkoopster belangrijker gevolgen heeft, is toch wel zoo belangrijk — en feilloos zal hij niet zijn! —, dat men zich afvraagt, wie de consequentie draagt.

Nu stelt de Britsche Regeering, dat katoen een der goederen zal zijn, waarvoor vermoedelijk een „agreement” op moderne leest, dus met medewerking van producenten en consumenten, tot stand zal komen. Dit moge waar zijn, maar houdt niet in, dat daarmede de prijsverschommelingen — en zeer speciaal bij een artikel als katoen, waar de techniek deze veroorzaakt — tot het verleden zullen behooren. Alweer integendeel.

In elk geval zal een „large scale purchase” maar zeer beperkt mogelijk zijn en de voordeelen daarvan zouden alleen kunnen worden gezocht in de transport- en verwerkingskosten. Doch gezien de mogelijkheid van onderlinge vervangbaarheid van bepaalde kwaliteiten katoen, zij het in beperkte mate en zulks uitsluitend in verband met de constellatie van de markten dier verschillende kwaliteiten en gradaties, zullen tegenover de voordeelen der inkoop op groote schaal de nadeelen van het ongebruikt laten der bestaande mogelijkheden staan. Dit behoort natuurlijk niet te beteekenen, dat daarom de „large scale” inkoop onvoordeeliger zou zijn, maar het kan wel beteekenen, dat de Britsche spinnerijen en weverijen tenslotte tot hogere prijzen dan hun concurrenten zullen komen, als de centrale inkoop de noodzakelijke soepelheid van de markt mist. In dit licht is dan ook het argument van de tegenstanders, dat „bulk purchasing” is „bad purchasing”, niet zoo onaanvaardbaar als het op het eerste oog zou lijken.

Het spreekt vanzelf, dat men zal zorg dragen over de noodige experts — uit spinners- en handelskringen — te beschikken en een der argumenten is, dat men in plaats van het vroegere belangrijk grootere apparaat met een staf van 80 personen meent te kunnen volstaan. Natuurlijk is het mogelijk het routinewerk met voordeel te concentreren, maar het geheele probleem staat en valt met de vraag, niet of de inkoop op papier even efficiënt zal geschieden, maar of de spinnerijen tenslotte *dezelfde* diensten goedkoper krijgen verricht. En na het voorafgaande betoog is dit, voorzichtig uitgedrukt, verre van zeker.

Doordat de Britsche Regeering met de functie van den handel ook de gedragingen der handelaren zal moeten overnemen, zal zij groote voorraden moeten aanhouden, voorraden, welke vroeger gedeeltelijk niet voldeden aan de kwaliteitseischen der Engelsche spinnerijen (gevolg van de sorteering). Deze zullen moeten worden geëxporteerd en hiervoor kan de handel blijven optreden. Echter, tenzij de handel deviezen beschikbaar krijgt, opdat hij bewegingsvrijheid verwerft, zal hij in feite verkoopagent van de inkooporganisatie worden en daaronder moet de internationale positie van Liverpool lijden.

Tenslotte gold als argument der Regeering, dat deze centrale inkoop een instrument in de handelspolitiek

¹⁾ Vgl. W. Hustace Hubbard „Hedging in the Cotton Market” in „The annals of the American Academy of political and social Science”. Mei 1931.

kan worden en kan bijdragen tot een geordenden internationalen handel en voor valuta-arrangementen van beteekenis kan zijn. Ongetwijfeld is dit argument in dezen tijd van waarde, maar op het oogenblik, dat men het stelt, beteekent het in principe het opofferen van de belangen der spinners aan andere belangen, althans het zoeken van een compromis, waarmede de Engelsche textiel in het buitenland niet gebaat is.

Wat dus de vraag betreft, of de terzijdestelling van den handel in ruwe katoen mogelijk, resp. wenschelijk is, wij meenen haar ontkennend te moeten beantwoorden, zoolang men als eisch stelt, dat de voldoening aan de eischen van spinnerijen en waverijen op dezelfde wijze als voorheen moet geschieden. Bovendien wordt de positie van Liverpool als doorvoermarkt ernstig in gevaar gebracht, tenzij men producenten zou kunnen bewegen haar als entrepôtmarkt te gebruiken. Dat de prijzen van de aankoopcommissie beneden de wereldprijzen zouden blijven, moge dubieus worden geacht.

Verbetering in het systeem van uitschakeling van het prijsrisico?

De tweede vraag is, of er verbetering in het systeem van uitschakeling van het prijsrisico wordt gebracht. De Britsche Regeering toont een volkomen onkunde, resp. miskenning van de beteekenis van de termijnmarkt in het algemeen en van de natuurlijke positie van Liverpool als termijnmarkt voor katoen in het bijzonder. Hier kwamen alle draden van de katoenmarkten der wereld samen, een positie, welke Liverpool had kunnen opbouwen, dank zij de natuurlijke ligging en de basis der Britsche katoenindustrie. Ten onrechte beweert de Britsche Regeering, dat „scientific developments have removed much of the risk which the Liverpool market was established to shoulder”. De „scientific developments” toch hebben, dit in de eerste plaats, het risico niet opgeheven, gelijk het prijsverloop vóór dezen oorlog heeft aangetoond; niet de markt droeg, dit in de tweede plaats, het risico. Het risico werd of uitschakeld door de overschakeling naar volgende geleidingen in de bedrijfskolom, of wel overgeschakeld op bepaalde individuen, maar de markt als zoodanig was zeker geen onderling verzekeringsinstituut. Nu zal, zoolang er marktprijzen voor katoen bestaan, die niet volkomen door de Britsche Regeering worden beheerscht, er op alle economisch vrije voorraden een prijsrisico blijven bestaan en, aangezien het prijsverloop van alle soorten katoen in principe samenhangt, kan er niet, of althans niet noemenswaard, van een opheffing door het houden van voorraden sprake zijn; althans in het geval, dat wij hier bespreken. Het prijsrisico blijft bestaan en indien de Regeering aan spinners de mogelijkheid biedt dit bij haar te dekken, zal het dus op haar komen te rusten. De Regeering nu kan niet worden uitschakeld uit de markt, omdat haar vermogen om de financiering voort te zetten, ook indien alles tegenloopt, per definitie, onbepert is. Mits de inkoop in dit opzicht goed wordt geleid, kan er *op den duur* dus een onderlinge opheffing van voor- en nadeelige verschillen plaats hebben en kan het resultaat zoowel winst als verlies zijn. Ongetwijfeld kan zij dan, mits zij de risico's wil aanvaarden, aan spinners een betere dekkingsmogelijkheid — en een goedkoopere — bieden dan de termijnmarkt, aangenomen althans — en zulks moeten wij doen —, dat een goede zakenpolitiek (en niet een „overheidspolitiek”) wordt gevolgd. Het criterium ligt hier geheel bij het begrip „op den langen duur”.

Inmiddels wordt daardoor de wereldkatoenmarkt beroofd van haar centrale termijnmarkt, want doordat een groot aliment aan Liverpool onttrokken wordt, zal deze markt, ook al zou de Regeering het toestaan, hetgeen niet het geval blijkt te zijn, een minder breede basis krijgen. New York kan die taak niet overnemen, omdat het in den wereldkatoenhandel een andere plaats inneemt; nog minder is zulks met Alexandrië het geval, omdat deze markt,

evenals New Orleans, een typische producentenmarkt is, welke afhankelijk is van de andere markten. Gent stelt pogingen in het werk, maar heeft het nadeel, dat het een spinnersmarkt is, zoodat de natuurlijke basis ontbreekt. Bremen is als „merchants' market” uitgeschakeld. Le Havre maakt als „merchants' market” wel een kans — althans als het economisch leven normaler is geworden —, maar kan toch nooit, evenmin als New York, de alomvattende positie van Liverpool krijgen, zoolang het aliment niet meeromvattend wordt. Er worden pogingen gedaan om te Dublin in den Ierschen Vrijstaat tot de vestiging van een termijnmarkt te komen, doch de vraag is, of, na het wegvallen van het Britsche katoenverbruik op de termijnmarkt, deze markt inderdaad met succes de functie van Liverpool kan overnemen. Een der eerste eischen van een goed functioneerende termijnmarkt toch is een voldoende omzet voor de contracten, waarop wordt gehandeld en vooral ook een voldoende dekkingsmogelijkheid voor het individueele prijsrisico. Voor gewone Amerikaanse katoen kunnen New York en Le Havre deze bieden, zij het weer anders dan Liverpool, maar voor de andere herkomsten en soorten (ook voor de betere Amerikaanse) is het de vraag, of Dublin, nu de Engelschen uit de markt zijn, een voldoende aliment zou krijgen.

De economische toestanden zijn thans nog verre van normaal en het ware begrijpelijk geweest, indien de Britsche Regeering tijdelijk den centralen inkoop zou hebben gehandhaafd, totdat weer van een meer normaal marktwezen zou kunnen worden gesproken. De overhaaste en speculatieve beslissing schept een experiment, dat tot leering van andere landen kan dienen. Men zal goed doen de resultaten af te wachten, alvorens zelf ook tot dergelijke proefnemingen, welke een beproefde organisatie met ruwe hand wijzigen, over te gaan.

Dr. J. F. HACCÖÜ.

AANTEKENING.

DE TOESTAND VAN DE INDUSTRIE IN JAPAN ¹⁾.

Direct nadat de capitulatie van Japan was bekend gemaakt, werden alle fabrieken stilgezet. Directeuren, technisch en administratief personeel vluchtten grootendeels naar het platteland en hoewel de bezettingsautoriteiten dadelijk hun toestemming gaven voor het voortzetten van de fabricage van goederen voor civiele doeleinden, kwamen de industriele bedrijven slechts zeer langzaam weer op gang.

De „S.C.A.P.” ²⁾ geeft hiervoor in zijn eerste officieele verslag verschillende redenen aan. Door het plotselinge wegvallen van de strenge regeeringscontrole had zich van fabrikantenkringen radeloosheid meester gemaakt. De Japansche industrieelen waren in de afgelopen jaren zoo gewoon geraakt aan staatsvoorschriften en -bevelen, dat zij niet meer in staat waren om een zelfstandig productieprogramma op te stellen. In vele gevallen was er ook gebrek aan de noodzakelijke arbeidskrachten wegens onvoldoende huisvestingsmogelijkheid en verzorging. De dreigende waardevermindering van het geld was voor menig fabrikant aanleiding in goederen te vluchten: voorzoover aanwezig werden grondstoffen, machinebestandeelen en eindproducten gehamsterd.

Toestand van eenige industrietakken in het bijzonder.

Wanneer wij den toestand van de verschillende industrietakken nader bezien, valt onmiddellijk een onderscheid waar te nemen tusschen die takken, die zooveel

¹⁾ De gegevens voor deze aanteekening zijn in hoofdzaak ontleend aan een artikel van Walter Boszhard over „Die Japanische Industrie” in de „Neue Zürcher Zeitung”, Nr. 1242 van 13 Juli 1946. Wat betreft de textielindustrie werd een aantal gegevens aangetroffen in het artikel „Die Japanische Textilindustrie” in de „Neue Zürcher Zeitung”, Nr. 1277 van 18 Juli 1946.

²⁾ „S.C.A.P.” is de gebruikelijke afkorting voor „Supreme Commander of the Allied Powers”.

mogelijk van overheidswege werden gesteund en die, welke als voor den oorlog niet direct belangrijk op de tweede plaats kwamen of zelfs werden uitgeschakeld. Daarnaast is uiteraard de huidige stand der afzonderlijke industrietakken mede in verschillende mate beïnvloed, naar gelang zij meer of minder aan bombardementen zijn onderhevig geweest.

Zoo bestaat in de textiel-, levensmiddelen-, papier- en verwarmingsinstallatie-industrie een aanzienlijk tekort aan machine-installaties; de machines van deze industrieën werden tijdens den oorlog door de Japansche autoriteiten ter versmelting gevorderd. Daartegenover bestaat een overvloed aan machines in de ijzer- en staalbedrijven, evenals in de chemische industrie, welke noodzakelijk waren voor den oorlog.

Volgens Amerikaansche schattingen is het productie-vermogen van de machine-industrie, in vergelijking met de gemiddelde productie in de jaren 1940 tot 1942, slechts tot 73 pCt. gedaald, waarbij uiteraard de verschillende branches aanmerkelijke verschillen te zien geven. Het productievermogen van de elektrische centrales is tot 28 pCt. van het gemiddelde van 1940 tot 1942 gedaald. Deze daling is gedeeltelijk een gevolg van de door de bombardementen veroorzaakte vernielingen, terwijl aan den anderen kant de onvoldoende kolenproductie en het gebrek aan arbeidskrachten eveneens ertoe heeft bijgedragen, dat de wederopbouw weinig vorderingen maakt.

Door het gebrek aan kolen was de productie van de ijzer- en staalindustrie in Augustus 1945 op een zeer laag peil gekomen. Vergeleken met het jaargemiddelde 1940 tot 1944 van omstreeks 15 miljoen ton is het voor 12 maanden na den wapenstilstand begrootte cijfer van 1 miljoen zeer bescheiden. Eveneens slecht is de toestand van de aluminiumindustrie, die al haar grondstoffen uit Noord-China, Mandsjoerije en Korea betrok.

Zeer zwaar werd de katoen- en zijde-industrie getroffen. Blijkens het onderzoek, dat een commissie van vertegenwoordigers der Amerikaansche Regeering en der textielindustrie tezamen met waarnemers uit Engeland, China en Indië in den loop van de laatste maanden heeft ingesteld naar den huidige toestand en vooruitzichten der Japansche textielindustrie, bedroeg het aantal beschikbare katoenspindels eind Februari slechts 2,15 miljoen stuks, waarvan 1,12 miljoen stuks in bedrijf waren. De commissie schat, dat het aantal beschikbare spindels in Januari 1947 tot 3,29 miljoen stuks zal zijn gestegen. Op het oogenblik bedraagt de Japansche katoenverwerkingscapaciteit een vijfde van den stand van vóór den oorlog.

Zooals bekend, heeft de Amerikaansche Regeering maatregelen getroffen om de katoenverscheppingen naar Japan weer op te nemen³⁾. De commissie van onderzoek meent, dat de Japanners met hun huidige capaciteit in 1946 ongeveer 900.000 Amerikaansche balen van 500 lbs ruwe katoen kunnen verwerken. Zij stelt voor, dat de leveranties van ruwe katoen volgend jaar moeten worden voortgezet en naast de dekking van de loopende behoefte gestreefd moet worden naar het aanleggen van een voorraad voor minstens twee maanden.

De schade in de Japansche kunstzijde-industrie is geringer dan in de katoenindustrie. Het huidige productie-vermogen van dezen tak der Japansche textielindustrie maakt nog altijd een derde van den stand van vóór den oorlog uit. De capaciteit van de beschikbare machines zou de vervaardiging van 354 miljoen lbs kunstzijde per jaar mogelijk maken, maar het huidige grondstoffengebrek is zoo groot, dat de loopende productie slechts 13 miljoen lbs per jaar bedraagt.

De productie van natuurlijke zijde ging gedurende den

³⁾ Volgens „The Journal of Commerce” van 19 Juni 1946 heeft H. Wickliff Rose, hoofd van de „research” van de „American Viscose Corp.” en lid van de recente textielmissie naar Japan, het voorstel der missie, om 225.000 short tons (1 short ton = ± 907 kg) kortvezelige katoen van de Regeering naar Japan te verscheppen, hardnekkig verdedigd.

oorlog hoofdzakelijk wegens de omschakeling van de landbouwproductie achteruit. Daar de moerbeiboomen gerooïd moesten worden, om daarvoor in de plaats de productie van rijst, graan, groenten en aardappelen te vergrooten, zal het nog wel eenigen tijd duren, voordat deze industrie weer behoorlijk op dreef raakt. Het zijn nl. niet alleen de moerbeiboomen, die weer moeten worden geplant, maar ook talrijke andere fasen der zijdeproductie moeten opnieuw worden georganiseerd.

Volgens Mr. Rose had de missie ontdekt, dat $\frac{1}{3}$ van de Japansche textielindustrie vernietigd was, voor een groot deel door de Japanners zelf, teneinde meer metaal te verkrijgen voor hun oorlogsindustrieën en om de textielarbeiders te dwingen werk te zoeken in volgens hen meer vitale industrietakken.

Wederopbouw mogelijkheden der Japansche industrie.

De omschakeling van de Japansche industrie van de oorlogs- op de vredesproductie wordt door een reeks factoren beïnvloed, waarvan wij er eenige zullen noemen. De Japansche industrie lag na de capitulatie geheel terneer. Het gedurende den oorlog slecht onderhouden bedrijfsmateriaal was in vergaande mate versleten en de chaotische toestanden op de arbeidsmarkt lieten slechts weinig hoop over op een spoedige reconstructie uit eigen kracht. Een langzaam opleven der industriele bedrijvigheid was pas in Februari 1946 te bespeuren. Deze ontwikkeling werd in hoofdzaak bevorderd met behulp van door de „S.C.A.P.” en de Japansche Regeering goedgekeurde bankcredieten aan kleine ondernemingen.

Onder toezicht van „S.C.A.P.”-personeel kon een aantal machine-installaties der textielindustrie en van het verkeerswezen gerepareerd en bedrijfsklaar worden gemaakt. Ondanks de daardoor mogelijk geworden productieverhoging kan nog lang niet in de geweldige vraag naar de allernoodzakelijkste verbruiksgoederen worden voorzien.

Een volgende factor, welke de omschakeling op de vredesproductie beïnvloedt, is de kwestie van de herstelveranties en de ontmanteling der industrie. Zoo heeft ook China, naast Rusland, zijn aanspraken op talrijke technische installaties, bijv. textielmachines, te kennen gegeven. Vele bedrijven der textiel- en textielmachine-industrie bijv. kunnen gemakkelijk op oorlogsproductie worden omgeschakeld en zullen derhalve aan bijzondere bepalingen moeten worden onderworpen.

Ook het gebrek aan arbeidskrachten kost de industrie veel hoofdbrekens. Zooals de reeds eerder genoemde studiegroep vaststelt, bestaat momenteel een groot tekort aan arbeiders, dat grootendeels berust op de voedselpositie. De meeste textielarbeiders bijv. geven er de voorkeur aan naar de landbouwgebieden te gaan, waar de voedselpositie gunstig is. Om hun behoefte aan werkkrachten te kunnen dekken, zijn de textielondernemingen reeds gedwongen geweest, extra hoeveelheden levensmiddelen op de zwarte markt te koopen. Daar zelfs deze mogelijkheden voor Japan, een land, dat t. a. v. zijn levensmiddelenverzorging sterk afhankelijk is van import, beperkt zijn, stelt het tekort aan arbeidskrachten grenzen aan het weder opleven van de textielproductie.

Het volgende staatje (zie blz. 497) verschaft een beeld van de huidige productiecapaciteit in eenige industrietakken en toont tegelijkertijd, hoe zwaar Japan te lijden heeft onder de gevolgen van den afgelopen oorlog.

Groote moeilijkheden bij den wederopbouw der Japansche industrie ontstaan vnl. door de uitschakeling van de groote familieconcerns, de zgn. „Zaibatsu”. De „Mitsui”, „Mitsubishi”, „Sumitomo” en „Yasuda” controleerden meer dan 90 pCt. der industriele productie van het land. De „S.C.A.P.” beval de ontbinding van deze kartelorganisaties, maar talrijke technische en administratieve kwesties moeten nog worden opgelost, voordat de nauw met elkaar verbonden bedrijven als zelfstandige

	Gemiddelde maande- lijksche productie in 1940 t.	Gemiddelde maande- lijksche productie Jan.-Mrt. '46 t.
ijzer en staal	430.000	57.000
aluminium	3.415	1.000
cement	500.000	47.000
fruit en groenten	1.500	587
sardienen, visch	305	41
suiker	3.400	744
soya	85.000	27.202
oliën en vetten	28.500	826
melk, condens en poeder ..	1.405	304
boter	190	58
katoenen garens	8.600	437
ruwe zijde	3.200	731
auto's, vrachtauto's, vracht- en personenauto's (stuks)	14.000	700

ondernemingen kunnen worden beschouwd. Daar komt nog bij, dat veel fabrieken geheel worden omgeschakeld om haar productie aan de veranderde omstandigheden aan te passen.

De Japanners zien voorloopig toe, hoe de Amerikaanse vakmensen de binnenlandsche industrie trachten te reorganiseeren. Naar het schijnt, probeeren de leidende Japansche persoonlijkheden der verschillende industrieën een nieuwe aaneensluiting door de zgn. „Kumiai” te organiseeren, die te zijner tijd een dergelijke machtspositie als de „Zaibatsu” in het economisch leven en op een gegeven oogenblik de plaats van de vroegere monopolistische kartels kunnen innemen.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Het uiterlijke beeld van de geldmarkt vertoonde in de afgelopen week slechts weinig veranderingen t.o.v. de voorafgaande periode. In de tot stand gekomen prijzen traden slechts kleine verschillen op met de in het voorgaande overzicht vermelde noteringen voor schatkistpapier.

Driemaandspromessen werden aangeboden tegen 17/16

pCt., vijfmaandspromessen werden gevraagd tegen 1 1/2 pCt. Jaarpapier werd gevraagd tegen 1 3/4 pCt. De geldmarkt was betrekkelijk krap, hetgeen o.a. door de notering van callgeld wordt geïllustreerd, welke 1 1/2 pCt. bedroeg.

De omzetten ter beurze van Amsterdam waren ook in de afgelopen week zeer gering. Het koerspeil vertoonde een algemeene neiging tot daling, welke op den laatsten beursdag van deze verslagperiode in een kleine koersstijging, behalve voor de Indische fondsen, omsloeg. Aandeelen A. K. U. daalden tusschen 19 Juli en 26 Juli jl. per saldo van 148 1/4 tot 140 pCt.; aandeelen Unilever van 259 tot 248 pCt. en aandeelen Philips van 315 tot 303 pCt. Ook Scheepvaart-aandeelen vertoonden een lichte daling, evenals aandeelen Koninklijke, welke van 448 1/2 tot 434 pCt. daalden in de betrokken periode. Dit laatste houdt tevens verband met het feit, dat de aandeelen Koninklijke in de afgelopen week reeds werden verhandeld excl. het dividend, dat in geld zal worden betaald.

De handel in de nieuwe claims Koninklijke, rechtgevend op bonusaandeelen of gedeelten daarvan, kon wegens moeilijkheden in verband met het Rechtsherstel nog niet plaatsvinden. Overigens hebben de monetaire autoriteiten bepaald, dat deze claims bij eersten verkoop moeten worden afgerekend op geblokkeerde rekening, omdat zij te beschouwen zijn als achterstallig dividend over vroegere jaren.

In de deblokkeeringsbepalingen is thans in zoverre een belangrijke wijziging gekomen, dat periodieke aflossingen op al dan niet door hypotheek gedekte geldleeningen tot een maximum van 5 pCt. per jaar van de hoofdsom den crediteur op vrije rekening worden vergoed.

Niet-periodieke aflossingen op voor 1 Januari 1942 aangegane geldleeningen worden den crediteur voor 50 pCt. op vrije rekening vergoed. Wellicht mag men hierin een verdere maatregel zien om het kapitaalverkeer uit de geblokkeerde naar de vrije sfeer te brengen.

Voorts moeten thans aflossingen op obligatieleeningen worden geboekt op een speciale lossingsrekening, welke kan worden gebruikt voor den aankoop van effecten,

(Vervolg op blz. 498)

STATISTIEKEN.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Jan. 1946	Febr. 1946	Mrt. 1946	April 1946	Mei 1946
<i>Indexcijfer zeevaart (inhoud)</i>	maandgem. 1938 = 100	20	17	25	18	20
Binnengekomen geladen zeeschepen. Totaal	aantal	315	308	394	362	424
B.R.T.-inhoud	1.000 t.	791	775	983	729	873
Idem te Rotterdam	aantal	184	179	236	226	244
B.R.T.-inhoud	1.000 t.	483	486	627	464	569
Idem te Amsterdam	aantal	73	72	110	94	69
B.R.T.-inhoud	1.000 t.	205	188	237	164	148
<i>Indexcijfer internationale binnenvaart (laadverm.)</i>	maandgem. 1938 = 100	27	18	27	22	31
Binnengekomen geladen schepen op rivieren en kanalen	aantal	1.268	1.067	1.632	1.391	1.533
Laadvermogen	1.000 t.	780	554	931	777	928
Idem, alleen in doorvaart	aantal	593	430	769	693	859
Laadvermogen	1.000 t.	362	246	467	407	560
<i>Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart.</i>	maandgem. 1938 = 100	93	84	106	107	113
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	855	771	972	985	1.032
waarvan uit: Zuid-Limburg	„	289	187	300	345	345
„ Rotterdam	„	194	180	202	126	144
„ Amsterdam	„	86	72	87	72	57
Wilde binnenvaart, prestatie	1 mill. t./km.	122	104	140	142	150
Eigen vervoer te water	1.000 t.	205	238	497	437	485
waarvan uit: Rotterdam	„	44	60	188	116	146
„ Amsterdam	„	17	21	27	25	25
Vervoer door de beurtvaart	„	252	250	269	273	259
waarvan uit: Rotterdam	„	72	67	77	74	70
„ Amsterdam	„	55	55	57	58	53
Nederl. Spoorwegen, goederenvervoer ¹⁾	„	928	957	1.061	961	1.004
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	41,2	39,8	46,5	48,2	48,2
Interl. autobusdiensten; afgel. km	1.000	3.005	3.045	3.894	4.384	4.384
Idem, vervoerde reizigers	1.000	5.939	6.475	8.245	8.942	8.942
<i>Indexcijfer verkeer op de rijkswegen</i>	maandgem. 1938 = 100	106	107	106	118	114
Slachtoffers verkeersongevallen	aantal	81	59	67	79	79
Overleden ¹⁾	aantal	407	390	385	502	485
Ernstig gewonden ²⁾	aantal	81	59	67	79	79

¹⁾ Verbeterde cijfers

Gemiddeld verkeer per werkdag van 8—17 uur.

Rijksweg	Getelde personenauto's			Getelde vrachtauto's			Verhouding pers. auto/vrachtauto	
	Oct. 1938	Mei 1946	Vershil in % t.o.v. 1938	Oct. 1938	Mei 1946	Vershil in % t.o.v. 1938	Oct. 1938	Mei 1946
Groningen—Nieuwe Schans	558	640	— 24,7	318	275	— 13,5	1,8	1,6
Meppel—Assen	175	176	— 56,6	78	86	+ 10,3	2,2	0,9
Hoewelaken—Zwolle	437	404	— 7,6	267	364	+ 36,3	1,6	1,1
Deventer—Holten	269	237	— 11,9	152	179	+ 17,7	1,8	1,3
Arnhem—Velp	1.742	1.111	— 36,2	757	1.294	+ 70,9	2,3	0,9
Utrecht—de Bilt	3.299	2.074	— 37,1	1.271	1.535	+ 20,8	2,6	1,4
Amsterdam—Laren	1.395	1.250	— 10,4	599	575	— 4,0	2,3	2,2
Rotterdam—Zwijndrecht	908	1.188	+ 30,8	581	1.364	+ 134,8	1,6	0,9
Zaltbommel—'s-Hertogenbosch	573	643	+ 12,2	388	407	+ 4,9	1,5	1,6
Nijmegen—Venlo	205	182	— 11,2	104	192	+ 84,6	2,0	0,9
Tilburg—Breda	793	766	— 3,4	357	912	+ 155,5	2,2	0,8
Sittard—Maastricht	784	550	— 29,9	477	566	+ 18,7	1,6	1,0

In Mei 1946 kwamen in ons land 486 geladen en ledige zeeschepen binnen met een totaal inhoud van 947.388 B.R.T., waarvan 251 (52 pCt.) met 365.257 B.R.T. (39 pCt.) onder Nederlandsche vlag. De overeenkomstige cijfers voor Juni 1946 luiden: totaal 517 schepen met 926.508 B.R.T.; hiervan onder Nederlandsche vlag 294 (57 pCt.) met 370.779 B.R.T. (40 pCt.).

Over rivieren en kanalen met bestemming Nederland kwamen in Mei 1946 1.029 geladen en ledige schepen met 565.172 ton laadvermogen ons land binnen. De vervoerde lading bedroeg 280.259 ton. In dezelfde maand vertrokken 1274 schepen met 740.892 ton laadvermogen; hierbij werd 238.897 ton lading vervoerd.

Het totale gederenvervoer door de wilde binnenvaart bedroeg in Mei 1946 1.031.884 ton; in 1.000 ton maakten hiervan deel uit: bouwmaterialen 331 (32 pCt.), brandstoffen 325 (31 pCt.) en levensmiddelen 165 (16 pCt.).

In Mei 1946 hadden in ons land 506 ernstige verkeersongevallen plaats, waarvan 212 in de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, 135 in de gemeenten met 20.000—100.000 inwoners en 159 in de overige gemeenten. De overeenkomstige cijfers voor Juni 1946 luiden: totaal 502 ernstige ongevallen; in de gemeentegroepen resp. 195, 150 en 157.

Het verkeer op de groote wegen.

Sedert de bevrijding wordt het verkeer op de rijkswegen aan een aantal punten weer regelmatig geteld. Deze tellingen worden gehouden gedurende enkele dagen van iedere maand en wel van 8—17 uur. In 1945 werd het resultaat van deze tellingen nog sterk beïnvloed door het drukke militaire verkeer. Hoewel dit verkeer ook thans nog vrij groot van omvang is, leenen de uitkomsten van de tellingen van Mei 1946 zich echter zeer goed tot een vergelijking met die van een vooroorlogische maand bijv. October 1938. Ook toen werd nl. tengevolge van den gespannen internationalen toestand aan verschillende punten opvallend meer militair verkeer geteld dan normaal.

Deze vergelijking leidt in de eerste plaats tot de conclusie, dat het huidige, ingekrompen, motorrijtuigenpark veel intensiever gebruikt wordt dan het belangrijk grotere park van voor den oorlog. Onderstaande cijfers toonen dit duidelijk aan:

	Aantal rijvergunningen (Mei 1946)	Aantal in Mei 1946 op werkdagen in % van het aantal motorrijtuigen heden in % van October 1938.
Personenauto's	45	75
Autobussen	41	80
Motorrijwielen (incl. 3-w.)	72	153
Vrachtauto's	88	154

Op verschillende rijkswegen is het verkeer thans zeer veel drukker dan in 1938. In het bijzonder valt dit verschijnsel waar te nemen op de verbindingswegen Noord—Zuid. Op de onderstaande wegvakken werd in October 1938 en in Mei 1946 gemiddeld per teldag van 8—17 uur het volgende verkeer geteld:

	R'dam—Zwijndrecht	Zaltbommel—den Bosch (brug te Hedel)
	1938	1946
Personenauto's	908	1.188
Autobussen	19	61 ¹⁾
Vrachtwagens	581	1.364
Motorrijwielen	79	340
	1938	1946
Personenauto's	908	1.188
Autobussen	19	61 ¹⁾
Vrachtwagens	581	1.364
Motorrijwielen	79	340

¹⁾ Bovendien 20 vrachtauto's met personenvervoer.

²⁾ Bovendien 194 vrachtauto's met personenvervoer.

Het is opmerkelijk, dat langs alle telpunten de frequentie van het verkeer met motorrijwielen sterk is toegenomen. Op vele punten is dit verkeer verdubbeld, op enkele plaatsen zelfs verdrievoudigd (weg Amsterdam—Laren). De conclusie ligt voor de hand, dat het motorrijwiel thans in veel sterkere mate dan voor den oorlog het geval was, voor verkeer over lange afstanden gebruikt wordt.

De verdeling van het autobusverkeer over ons land blijkt thans geheel anders te zijn dan voorheen. Op de rijkswegen 's-Gravenhage—Rotterdam, Utrecht—de Bilt, Hoewelaken—Apeldoorn en Sittard—Maastricht daalde de omvang van dit verkeer bijv. van 285, 252, 33 en 95, resp. op 123, 20, 7 en 78. Tusschen Arnhem en Velp en tusschen Deventer en Holten werden daarentegen in Mei 1946 resp. 312 en 22 bussen geteld tegen resp. 126 en 13 in October 1938 per teldag van 9 uur.

Op welke wijze de ontwikkeling van het verkeer met personen- en vrachtauto's zich in de verschillende deelen van ons land heeft voltrokken moge blijken uit bovenstaande cijfers.

Het behoeft niet te verwonderen, dat het rijwielverkeer over de rijkswegen thans aanzienlijk kleiner is dan in 1938. Aangezien het verkeer met rijwielen zich voornamelijk binnen de bevolkingskernen afspeelt, kunnen de uitkomsten van de rijwielstellingen aan de groote buitenwegen niet als maatstaf gelden voor den huidige omvang van dit verkeer in ons land. Het is wel opvallend, dat bij de drie telpunten, die het dichtst bij steden liggen en waar steeds een intensief rijwielverkeer werd waargenomen, de omvang van het rijwielverkeer thans tusschen 45 en 50 pCt. van 1938 ligt. De bedoelde punten zijn die op de wegvakken Utrecht—de Bilt, Arnhem—Velp en Sittard—Maastricht (2,5 kn. van Maastricht). Deze uitkomsten schijnen de conclusie te wettigen, dat het rijwielverkeer in Nederland thans ongeveer de helft van normaal is.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

(Vervolg van de Geld- en kapitaalmarkt)

hetgeen ook reeds het geval was, maar bovendien voor alle transacties, waarvoor geblokkeerd geld kan worden gebruikt. Rechtsherstel doet hierbij dus afstand van de te zijnen behoeve ingestelde extra blokkade, welke eveneens werd opgeheven voor de bestaande „dubbel geblokkeerde saldi” en voor de met deze dubbel geblokkeerde saldi gekochte, en dientengevolge geblokkeerde effecten, waarbij in bepaalde gevallen 1/4 pCt. ten behoeve van het „Waarborgfonds Rechtsherstel” moet worden betaald.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt, muntmateriaal en deviezen	Wissels, prom. enz., open marktpapier, beleeningen, voorschotten a/h Rijk en diverse rekeningen	Totaal activa	Totaal opeischd. schulden
22 Juli '46	5.238.506	205.367	5.516.714	5.004.265
15 „ '46	5.239.309	204.659	5.519.591	5.002.142
8 „ '46	5.238.151	185.582	5.499.358	4.984.881
1 „ '46	5.264.562	262.164	5.602.361	5.090.459
24 Juni '46	5.286.394	188.356	5.550.429	5.037.876
17 „ '46	5.265.002	184.918	5.525.598	5.013.949
11 „ '46	5.268.561	191.289	5.536.898	5.025.340
3 „ '46	5.277.548	184.338	5.539.415	5.027.666
6 Mei '40	1.173.319	248.256	1.474.306	1.424.016

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in R/O	Saldo Rijk R/O (D/C)	Geblokkeerde saldi van banken	Bankassig-natiën en diverse rekeningen
22 Juli '46	2.670.730 ¹⁾	2.333.326	C1.555.381	54.104	178.716
15 „ '46	2.661.707 ²⁾	2.340.284	C1.522.497	102.166	183.728
8 „ '46	2.666.730	2.318.015	C1.541.739	79.657	180.729
1 „ '46	2.667.997	2.422.345	C1.642.800	64.325	178.071
24 Juni '46	2.613.290	2.424.436	C1.603.823	79.339	178.763
17 „ '46	2.600.485	2.413.312	C1.605.375	71.343	177.812
11 „ '46	2.600.710	2.424.512	C1.611.038	65.016	177.752
3 „ '46	2.610.368	2.417.184	C1.528.237	69.792	177.938
6 Mei '40	1.158.613	255.174	22.962		10.230

¹⁾ waarvan nieuwe uitgifte f 2.395.634

²⁾ „ „ „ f 2.386.299